

ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕЛІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу механізмів формування Європейської моделі соціальної політики за принципом сполучення економічної ефективності і соціальної солідарності, а також врахування викликів часу, шляхи реформування системи державного фінансування.

Ключові слова: європейські країни, державна соціальна політика, соціальна сфера, охорона здоров'я, освіта.

У статті порушуються важливі питання генези, чинників становлення та умов функціонування Європейської соціальної моделі (ЄСМ) та національних соціально-економічних систем, які посідають особливе місце в сучасній науці. У статті на базі широкого кола джерел визначено закономірності еволюції національних моделей економічних систем, що ґрунтуються на передовому досвіді. Вони можуть слугувати методологічним орієнтиром для конструювання соціальної політики в Україні, пошуку й реалізації державою збалансованої моделі соціальної трансформації. Розкрито передумови, внутрішні та зовнішні чинники соціальної політики в країнах ЄС, розглянуто правові та політичні механізми її вирішення, проаналізовано можливості досягнення консенсусної моделі функціонування.

Дослідниками визначено два підходи розуміння моделі соціальної політики. У широкому розумінні як соціальний інститут з метою відтворення соціальної структури для самозбереження (Б. Джонсон, Ф. Дей, У. Лоренц) У вузькому – як практична діяльність уряду та інших структур, регулювання взаємовідносин, розподіл ресурсів, підвищення добробуту і задоволення потреб (Т. Ганслі, Д. Ермоленко, В. Жмир, О. Іванова, С. Тетерський). Класифікації моделей соціальної політики Р. Тітмуса, Г. Еспінг-Андерсена, Р. Мішри, Ф. Уільямса, У. Лоренца ґрунтуються переважно на врахуванні ідеологічних та ціннісних засад, властивих системам соціального захисту.

Виходячи з того, що закономірності еволюції національних моделей економічних систем, що ґрунтуються на передовому досвіді можуть слугувати методологічним орієнтиром для конструювання соціальної політики в Україні, пошуку й реалізації державою збалансованої моделі соціальної трансформації актуальним постає питання політичного змісту проблеми.

Актуальним для України є аналіз європейського досвіду соціальної політики, визначення позитивних і негативних особливостей. В умовах глобалізації зростає роль і значення ефективної соціальної політики як однієї з основних гарантій прогресивного розвитку держави. Українське суспільство для успішного розвитку має потребу в моделі, яку обирає для себе згідно зі своїми запитами, традиціями, цінностями і нормами. Модель і механізм її реалізації створюються для вирішення існуючих і виникаючих проблем, виходячи з ситуації і відповідаючи перспективним цілям. За допомогою чітко сформульованої моделі за принципами можливий планомірний вихід із кризи.

Модель соціальної політики є умовною характеристикою, схемою функціонування елементів, в основі якої є цінності, цілі, завдання, інструменти, форми реалізації, взаємозв'язок з економічними, політичними чинниками. Модель пов'язують з певною ідеологією, складовими якої є: образ дійсності, ієрархії цінностей, методології діяльності.

Модель – це соціальний ідеал майбутнього в трактуванні ЄС, зразок, до якого варто прагнути, спираючись на соціальну ідею, що втілила в собі традиційні цінності європейської цивілізації, сукупність кінцевих

цілей соціального розвитку. Соціальна модель – це не застиглий образ, а категорія, побудована на ідеях соціальної справедливості і забезпеченні основних прав людини. Вона вдосконалюється і доповнюється відповідно до змін, що відбуваються в суспільстві. Це фіксується у документах ЄС.

Передумови до створення ЄСМ виникли внаслідок завоювань лівих сил і масових організацій працівників, а також превентивної політики підприємців і держав-членів Європейського Союзу.

Перевагою при виробленні загальної соціальної політики є наявність національних традицій та існування в багатьох державах-членах працюючих систем соціального захисту.

Історичні і культурні традиції європейських держав уможливили розробку на основі консенсусу Європейської соціальної моделі, в основу якої був покладений принцип сполучення економічної ефективності і соціальної солідарності, а також врахування викликів часу.

З цією метою в Європі створюється Європейська соціальна модель (ЄСМ). Метою єдиної соціальної політики Європейського Союзу є не лише поліпшення добробуту населення кожної країни з держав-членів, але і подальший стійкий економічний і соціальний розвиток ЄС. Модель на думку більшості європейців, є кращою у світі, навіть у порівнянні з успішною американською моделлю. Її характерною рисою є так званий "соціальний стрижень" Європи, особливе ставлення щодо людини, захисту політичних, демократичних і соціальних прав.

Поступальний розвиток інтеграційного процесу сприяв удосконаленню ЄСМ, реформуванню її за вимогами часу. Послідовність такого курсу сприяла позитивних результатів. Більшість населення одержало можливість скористатися соціальними досягненнями, передбаченими ЄСМ. Дві третини громадян Співтовариства зараховують себе до середнього класу. Соціальні групи і категорії населення, яке має доходи що не відповідають установленим Європейським Союзом стандартам, користуються соціальною підтримкою, одержуючи субсидії й пільги від держави.

Європейська соціальна модель заснована на сприятливих усіма державами-членами ЄС цінностях: нерозривний зв'язок між економічним розвитком і соціальним прогресом; високий рівень соціального забезпечення, що має універсальний характер; розвинуте трудове законодавство, що захищає найманого робітника; рівність шансів і боротьба з дискримінацією; ключова роль держави у вирішенні соціальних проблем і як арбітра у відносинах між соціальними партнерами; наявність галузі соціальної інфраструктури; боротьба за зайнятість і викорінення бідності і соціального відчуження в суспільстві; гідна оплата праці; діалог соціальних партнерів; соціальна справедливість і солідарність у суспільстві. Разом з тим, цінності соціально-суспільного характеру покладені в основу внутрішньої політики не лише західноєвропейських, але і ряду інших держав.

Термін "Європейська соціальна модель" визначився в офіційних документах Євросоюзу через необхідність

соціального виміру Європейського Співтовариства, забезпечення зв'язку між економічним і соціальним розвитком. Голова Єврокомісії Ж. Делор поставив ідею європейського співтовариства на нову ідеологічну основу. Це був своєрідний прорив у підходах щодо будівництва об'єднаної Європи, адже до цього часу інтеграційні процеси мали переважно економічний характер. Заслугою є те, що вперше порушено питання в практичній площині про те, яке суспільство хочуть побудувати держави-члени. Саме такий підхід описаний в Зеленій книзі про Європейську соціальну політику, в якій визначено метою Союзу збереження та удосконалення європейської соціальної моделі. Документ визначив розуміння змісту терміна ЄСМ, інструментом якої є соціальна політика. Проте офіційно прийнятого терміна ЄСМ у Євросоюзі немає, хоча постійно пропонуються формулювання, що розкривають нові грані європейського розуміння соціальної моделі [1, с. 94].

Термін "соціальна модель" помітно потіснив поняття "соціальної держави" і "держави загального добробуту". Існує широке і вузьке його трактування. Вузьке або традиційне трактування ЄСМ пов'язане з поняттям соціальної держави, і ще вузьче – із системою соціального захисту. Часто розуміння "соціальної моделі" має економічний характер і зводить її зміст фактично до системи соціального забезпечення, особливостей регулювання ринку праці і заробітної плати (колективно-договірна політика). Саме на цій підставі, можна говорити про вузький варіант трактування поняття ЄСМ. Своєрідним методологічним ключем щодо широкого розуміння терміна "соціальної моделі" є підхід, за яким соціальна модель, як поняття виходить за економічні межі. Можна погодитися з думкою директора "Французької обсерваторії економічної кон'юнктури" (OFCE), що соціальна модель – це не лише інститути, це також традиції та менталітет, це спосіб людей жити спільно [2, с. 59].

Модель у рамках Європейського Союзу залишається зразком, до якого варто прагнути. ЄСМ ніколи не розглядалася як застигла схема, хоча і побудована на традиційних цінностях європейської цивілізації, віддзеркалюючи ідеї соціальної справедливості і прагнення до забезпечення основних прав людини. Вона постійно удосконалюється і доповнюється за умов змін в суспільстві.

Поняття ЄСМ набагато ширше, ніж його тлумачать, особливо в Україні. Це не просто можливість і способи вирішення соціальних проблем (пенсійне забезпечення, соціальні допомоги, медичне обслуговування). ЄСМ – це схема розвитку суспільства, заснована на принципах поваги людської гідності, соціальної справедливості і соціально орієнтованої конкурентноздатної економіки за умови дбайливого ставлення та збереження навколишнього середовища.

Х. Мейер визначив, що європейська соціальна модель є загальноєвропейським розумінням політичної цінності захисту від соціальних та інших ризиків на різних рівнях, що базується на понятті "соціального сталого розвитку". Правда, практичне втілення цієї цінності є різноманітним в Європі. Загальними рисами є: державне втручання, безкоштовна та обов'язкова освіта, сильна система соціального захисту і боротьба з різними проявами нерівності. Широке визначення ЄСМ через додавання важливої ролі соціальних партнерів, а також "принцип демократії" у політиці та соціально-економічній сфері, є вираженням ідеї соціальної справедливості і набору політичних механізмів для втілення цієї ідеї на практиці" [6, р. 29].

Специфіка ЄСМ у зіставленні з заоканським або японським аналогами, передбачає боротьбу проти соціального відчуження і дискримінації. Акцентується увага на приватній ініціативі, громадянських свободах, а не

на соціальних правах, на рівність шансів і стартових умов, а ніж на вирівнювання доходів. Солідарність має характер добродійності і не закріплюється юридично.

Поступово, але досить упевнено термін ЄСМ став входити в науковий обіг. Наприклад, бельгійський професор А. Сапір у 2005 р. підготував для Єврокомісії дослідження, у якому йдеться про чотири європейські соціальні моделі [7, р. 8].

Дослідники визначають, що поняття "європейська соціальна модель" слід розуміти через: специфічну європейську манеру вирішення соціальних проблем, сукупність інститутів і практики на рівні ЄС, загальні цінності, норми, інститути, що спираються на історичні і культурні традиції кожної країни, національну психологію.

Розкрити зміст допомагають загальні знаменники: властиве європейцям почуття підвищеної солідарності в суспільстві, що починалося з ідеалів гуманізму і соціального католицизму, а також бажання громадян бачити в особі держави головного арбітра, що гарантує цю солідарність шляхом ухвалення необхідних для цього правил, законів і створення відповідних інститутів і механізмів реалізації соціальної політики. Таким чином, концепція ЄСМ є вираженням європейської цивілізації, європейської ідентичності, вона виражає загальну політичну культуру, згідно з якою більшість європейців не приймають соціальне відчуження і майнову нерівність, очікують від держави захисту від негативних наслідків ринкової економіки [5, р. 19].

Європейська соціальна модель завжди вважалася привабливим проектом розвитку суспільства, постійно конкуруючи з заоканським аналогом. Історичні і культурні традиції європейських держав, їхні економічні досягнення уможливили розробку Європейської соціальної моделі, що була покликана забезпечити ефективне функціонування економіки і справедливості у розподілі соціального багатства.

Щодо формування та можливості створення єдиної моделі соціальної політики для Європи відбувається дискусія. Ряд дослідників, зокрема, М. В. Каргалова, О. Ю. Каширіна, М. В. Стрежнева, В. Я. Швейцер розуміють у ній перспективи вирішення проблем. Існує погляд, що формування такої моделі є неможливим через досить значні розбіжності в структурі соціально-економічного забезпечення країн-учасниць. Частина дослідників вважає єдину модель соціальної політики зразком устрою суспільства, а її основні принципи – основою для удосконалення. Інша частина дослідників заперечує існування єдиної європейської соціальної моделі, стверджуючи, що ліберальна соціальна система Великобританії, корпоративні моделі ФРН і Франції, соціал-демократична Скандинавії – зовсім різні і самодостатні соціальні моделі [2, с. 25].

Таким чином, кожна національна соціальна модель є оригінальною і неповторною через історичні і культурні розбіжності, немає єдиної, або однакової європейської соціальної моделі. Єдність різноманіття соціальних моделей західноєвропейських країн, європейська модель суспільства і соціальної політики, заснована на регульованій ринковій економіці, соціальному діалозі, консенсусі щодо принципів солідарності в суспільстві, рівності прав і свобод людини. Модель спирається на загальний фундамент норм і цінностей, на інструменти та інститути соціальної політики: соціальне законодавство, структурні фонди, соціальний діалог і відкритий метод координації соціальної політики на рівні національних держав-членів, національних систем соціального захисту, схема з абстрактних міркувань, результат соціальної історії, інтелектуальна конструкція, синтез спільних рис національних оригінальних моделей. соціальний ідеал, зразок, до яко-

го варто прагнути, спираючись на соціальну ідею. Розвиток соціального виміру ЄС відбувається в процесі формування концептуальної бази Європейської соціальної моделі, яка розглядається в контексті зусиль і практичних кроків, насамперед, західноєвропейських країн з створення єдиної Європи як єдиного економічного і соціального простору, на якому б соціальні та економічні проблеми вирішувалися паралельно.

Всі національні соціально-економічні моделі країн-членів ЄС спираються на єдині принципи: соціальна справедливість, соціальна безпека, соціальна єдність, конкурентноздатна економіка. Це обумовлює усвідомлення факту можливості існування єдиної соціальної стратегії Європи [3, с. 23].

У цьому зв'язку очевидність існуючого вже сьогодні єдиного соціального напрямку та стандартизації цієї сфери не викликає особливих сумнівів. Однак виникає інше питання – чи має можливість та здатність єдина соціальна політика за умов глобалізації та за наявності національних розбіжностей держав-членів подолати виклики сучасності з урахуванням, що відставання соціальної інтеграції від економічної інтеграції.

Міркуючи про можливість формування ЄСМ можна відзначити, що важливою умовою її існування в досить різних державах-учасниках ЄС, є сукупність зусиль, як інститутів державної влади, так і політичних партій, профспілок, неурядових організацій. М. В. Каргалова вважає, що саме завдяки їхній взаємодії на базі принципів, сформульованих в ЄСМ, виглядає реалістичною теза про створення зон соціальної безпеки, що об'єднуються в єдиний соціальний простір ЄС, заснований на інноваціях та нових соціальних технологіях. Опорою стануть соціальне партнерство нового рівня, соціальна солідарність і єдність, проголошені ЄСМ [2, с. 47].

Так само міркують деякі політологи, що вважають ЄСМ реальністю. Проте, перед ЄС стоїть реалістичні завдання – формування єдиної соціальної стратегії.

В працях зарубіжних дослідників існування і майбутнє Європейської соціальної моделі розглядається на рівні Союзу. І якщо її ефективність визначається рівнем соціального захисту населення, значення має і здатність владних структур регулювати наслідки криз і мати за необхідності набір превентивних заходів. У такій моделі має бути закладене уміння визначити соціальну спрямованість процесу глобалізації і рівень соціальної відповідальності держав-членів.

Бєляев О. О. та Бебело А. С. визначають, що формування цілісної методології дослідження європейської моделі пов'язане з необхідністю пошуку і вибору оптимальної моделі національного соціального розвитку країн, яка б забезпечувала розширене відтворення виробництва та якісне економічне зростання в умовах глобалізації [4, с. 21].

Особливої ваги у цьому контексті набули наукові дискусії щодо переваг і недоліків ринкового та планового господарства, зіставлення цих систем за низкою важливих та ключових параметрів, співвідношення державного регулювання економіки й механізму її саморегулювання. Ефективним інструментом такого аналізу закономірно став порівняльний, або компаративний, в основу якого покладені дослідження соціальних явищ, процесів і загального функціонування як відмінних, так і подібних типів національних соціальних систем. На сучасному етапі порівняльний аналіз соціальних систем є складовою економічної науки, що удосконалюється й ускладнюється внаслідок осмислення фундаментальних процесів ринкових перетворень і за впливу глобальних трансформацій, які відбуваються у світовому господарстві. Відповідно, застосування міждисципліна-

рного підходу щодо аналізу всієї сукупності об'єктивних і суб'єктивних чинників, які визначають феномен національних моделей соціальних систем, є цілком логічним, необхідним і виправданим.

Досвід формування моделі є корисним для України через соціальні чинники. По-перше, принципи, покладені в основу ЄСМ, – соціальна солідарність і єдність, соціальна справедливість, створення конкурентноздатної економіки, заснованої на знаннях, дбайливому ставленні щодо навколишнього середовища. На заході континенту вдалося створити численний середній клас, дві третини громадян Співтовариства [4, с. 12].

По-друге, у проголошених і закріплених в офіційних документах принципах "соціальної солідарності", "соціальної єдності", "соціальної справедливості" і "соціальної відповідальності" визначаються процеси, що впливають на еволюцію європейського суспільства. Європа продовжує просуватися цим шляхом, здійснюючи перехід від успішної економічної інтеграції щодо інтеграції соціальної. ЄС є показовим полігоном, де проходять іспити різні типи держав, що працюють в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки.

По-третє, політичні і культурні традиції європейських держав уможливили розробку Європейської соціальної моделі в її сучасному вигляді. Вона покликана забезпечити ефективне функціонування економіки і справедливості у розподілі суспільного багатства.

По-четверте, модель залишається соціальним ідеалом, зразком, до якого варто прагнути, спираючись на ідею, що втілила в собі традиційні цінності європейської цивілізації і сукупність кінцевих цілей суспільного розвитку. При цьому ЄСМ ніколи не розглядалася як застигла схема, хоча і побудована на ідеях соціальної справедливості і забезпеченні основних прав людини. По-п'яте, саме виникнення й успішний розвиток Європейського Союзу є практичним підтвердженням життєздатності ЄСМ. Однак ситуація далеко не так беззмурна, і ставлення щодо ЄСМ серед європейців є неоднозначним. Особливо помітним це стає за кризових явищ: економіки, фінансів, енергетики, соціальної галузі. Поява такого феномена, як "евроскептицизм", є не випадковою. В ньому визначені відмінності позицій держав-членів, що покликані працювати спільно в рамках ЄС. Це не дивно: адже об'єднані країни, що відрізняються за низкою показників – рівнем і якістю життя, розвитком економіки, національними інтересами. І хоча ЄС демонструє прагнення зміцнити європейську ідентичність при збереженні національної розмаїтості, нерідко посилення роботи на наднаціональному рівні розцінюється як зазіхання на національний суверенітет. Невдоволення внутрішньою політикою своїх урядів, невміння впоратися з економічними кризами і врегулювати соціальні конфлікти переростають у протестні виступи проти політики керівних інститутів ЄС.

Однак саме процеси, пов'язані з глобалізацією, і, зокрема, наслідки кризи призводять до необхідності спільних дій на вищому рівні. Не випадково формуються єдині простори: інформаційний, освітній, інноваційний, запроваджуються загальний економічний ринок, єдина валюта, європейське громадянство. Проблема мігрантів передана на наднаціональний рівень. Ситуація, що загострилась, із зайнятістю призвела до появи загальноєвропейської Люксембурзької стратегії зайнятості, у рамках якої складаються національні плани. Саме ресурси і соціальна політика ЄС допомагають державам-членам поступово усувати наслідки глобальної кризи. Заходи Євросоюзу спрямовані на збереження якості життя населення, відновлення ринку праці і цілком відповідають цілям Європейської соціальної моделі.

По-шосте, ЄСМ особливе значення надає вміню збалансувати інтереси особистості і суспільства. В ході реформування принципами стали: повага гідності людини, пропозиція зміцнити соціальну структуру суспільства методом соціального контракту.

Саме модель Дж. Кейнса і Л. Ерхарда, що вивела Захід з економічної катастрофи на основі соціального контракту держави, бізнесу і громадянського суспільства. Зараз особливо важлива роль громадянського суспільства. Адже саме воно, формуючи соціальну базу держави, може організувати діалог з бізнесом, має можливість дати серйозний поштовх у досягненні соціального контракту і вибір моделі, згідно з якою здійснюватиметься посткризовий розвиток Європи, стануть реальними стабільність і прогнозоване майбутнє [4, с. 27].

По-сьоме, високий рівень життя населення став характеристикою "цивілізованого капіталізму". Це був продуманий стратегічний вибір. Послідовність такого курсу сприяла позитивним результатам.

Отже, від ступеня реалізації Європейської соціальної моделі залежать перспективи розвитку Союзу. Розвиток глобалізації, інтеграційних процесів призвели, з одного боку, до гальмування соціальної політики, а, з іншого, до нових підходів, формування нових принципів правового регулювання.

Україна має використати можливість використати переваги для розробки концепції соціальної держави та її стратегії в галузі соціального розвитку в рамках стратегії запобігання кризовим наслідкам соціальної політики в західноєвропейських країнах. Саме соціальна політика наділяється здатністю інтегрувати суспільство та зміцнення соціальної бази реформ.

Концепція формування єдиної соціальної політики Євросоюзу визначає перерозподіл відповідальності між населенням, державою і корпораціями, роль держави у забезпеченні гарантій найменш захищених верств суспільства, у координації і мотивації розвитку ринкової економіки, інвестиційного потенціалу населення, необхідності стимулювання приватної ініціативи, мотивації і розвитку людського капіталу.

Проаналізувавши досвід єдиної соціальної політики, можна виокремити можливі шляхи і тенденції розвитку успішної соціальної політики, які могли б стати основою

формування політики в Україні. Метою держави в соціальній політиці має стати формування суспільства, основою якого є середній клас. Завданнями держави в цьому зв'язку має стати: мотивація і податкова політика, спрямована на чисельне збільшення середнього класу; забезпечення гарантій у кризових економічних ситуаціях; підтримка найбільш вразливих верств населення за рахунок державних дотацій. Таким чином, здійснюється перетворення моделі "держави добробуту" ("класичної" "соціальної держави") у напрямку "північної моделі", що акцентує не на збільшенні витрат на соціальні проблеми і скорочення кількості безробітних, а на оптимізацію співвідношення між рівнем соціального забезпечення і динамікою ринку праці в умовах глобалізації.

Політичними передумовами базових принципів соціальної політики є демократичний політичний режим, розвинуте громадянське суспільство, реалізація основних засад правової держави, взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства з метою перетворення держави на соціально відповідальний інститут.

Для України досвід реформ західноєвропейських країн в галузі соціальної політики заслуговує на увагу не лише через високий рівень соціального забезпечення населення. Суперечливість і неспроможність традиційного підходу до вирішення соціальних проблем викликана політичними, демографічними та економічними чинниками.

Список використаної літератури

1. Европейский Союз: Социальная политика / [под ред. Ивановой]. – М. : Наука, 2006. – 217 с. 2. Каргалова М. В. От социальной идеи к социальной интеграции / М. В. Каргалова. – М. : Интердиалект, 2003. – 328 с. 3. Каширина Е. Ю. Проблемы формирования единой социальной политики Европейского Союза (на примере Германии) : дисс. ... канд. полит. наук : 23.00.04 / Каширина Е. Ю. ; МГУ имени М. В. Ломоносова. – М. : Наука, 2010. – 312 с. 4. Національні моделі економічних систем : навч. посіб. / [О. О. Беляєв (кер. кол. авт.), А. С. Бебело, В. І. Кириленко, В. І. Сацик та ін.]. – К. : КНЕУ, 2010. – 319 с. 5. International Conference of the Nordic Centre of Excellence NordWel at the University of Southern Denmark. June 14-16, 2012. – P. 19. 6. Meyer H. The Reform of the European Model is also a Reform of Globalisation // II Conferenza Internazionale sul Modello Sociale Europeo. – 89 p. 7. Sapir A. Globalisation and the Reform of European Social Models (Background document for the presentation at ECOFIN informal Meeting in Manchester, 9 Sept. 2005) [Електронний ресурс] / А. Sapir. – Режим доступу : <http://www.bruegel.org>.

Надійшла до редколегії 04.10.2013

О. И. Ткач

ПЕРСПЕКТИВЫ СТАНОВЛЕНИЯ ЕВРОПЕЙСКОЙ СОЦИАЛЬНОЙ МОДЕЛИ: ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ

Статья раскрывает механизмы формирования Европейской модели социальной политики в соответствии с принципом экономической эффективности и социальной солидарности, а также в соответствии с вызовами времени, пути реформирования системы государственной социальной политики.

Ключевые слова: европейские страны, государственная социальная политика, социальная сфера, здравоохранение, образование.

О. I. Tkach

PROSPECTS OF FORMING OF THE EUROPEAN SOCIAL MODEL: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The article reveals the mechanisms of the European model of social policy in accordance with the principle of economic efficiency and social solidarity as well as in accordance with calls for reforming the way time State social policy.

Key words: social policy, social partnership, democratic political regime, legal state, liberal state, social democracy.

УДК 316.32:305

А. І. Ювченко, асп., КНУТШ

ГЕНДЕР ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: НОВІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Статтю присвячено аналізу нових напрямків дослідження гендерного виміру глобалізації. Зокрема, розглянуто особливості вивчення процесів локалізації глобальних гендерних практик та перспективи формування альтернативних моделей глобалізації гендерних відносин.

Ключові слова: гендерні відносини, глобалізація, глокалізація, "істернізація".

Дослідження глобалізаційних процесів не є новими для українського наукового дискурсу, адже ті виклики, які ставить глобалізація перед сучасним світом є водночас її

викликами для України. Тому не дивно, що спроби зрозуміти сутність феномену глобалізації роблять дослідники в різних галузях наукового знання. Однак, питання